

Rekomendācijas darījumu veikšanai ar elektroniskajiem maksāšanas līdzekļiem

Latvijas Bankas padomes
lēmums Nr. 89/9

PAR "REKOMENDĀCIJU DARĪJUMU VEIKŠANAI AR ELEKTRONISKAJIEM MAKSĀŠANAS LĪDZEKĻIEM"
APSTIPRINĀŠANU

Rīgā 2001. gada 13. septembrī

Latvijas Bankas padome n o l e m j:

Apstiprināt "Rekomendācijas darījumu veikšanai ar elektroniskajiem maksāšanas līdzekļiem" (pielikumā).

Latvijas Bankas prezidents

E. Repše

APSTIPRINĀTI
ar Latvijas Bankas padomes
2001. gada 13. septembra
lēmumu Nr. 89/9

E. Repše
Latvijas Bankas
prezidents

REKOMENDĀCIJAS DARĪJUMU VEIKŠANAI AR ELEKTRONISKAJIEM MAKSĀŠANAS LĪDZEKĻIEM

"Rekomendācijas darījumu veikšanai ar elektroniskajiem maksāšanas līdzekļiem" (tālāk tekstā - rekomendācijas) nosaka minimālās prasības elektronisko maksāšanas līdzekļu izlaišanai, apkalpošanai un izmantošanai Latvijas Republikā. Rekomendācijās norādītas kredītiestāžu un to klientu vispārīgās saistības un atbildība, kas jāievēro darījumos ar elektroniskajiem maksāšanas līdzekļiem. Rekomendācijas izstrādātas saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" un Eiropas Kopienų Komisijas rekomendāciju Nr. 97/489/EC "Rekomendācija darījumiem ar elektroniskajiem maksāšanas līdzekļiem un attiecībām starp to emitentu un turētāju", lai nodrošinātu patērētāju tiesību aizsardzību un veicinātu elektronisko maksāšanas līdzekļu plašu izmantošanu.

1. REKOMENDĀCIJĀS LIETOTIE TERMINI

1.1. Elektroniskais maksāšanas līdzeklis - līdzeklis, kas nodrošina tā turētājam iespēju veikt naudas līdzekļu pārvēdumus elektroniskā veidā (attālinātās pieejas maksāšanas līdzekļi un elektroniskās naudas līdzekļi).

1.2. Attālinātās pieejas maksāšanas līdzeklis - līdzeklis, kas nodrošina tā turētājam pieeju savā kontā kredītiestādē esošiem naudas līdzekļiem un ar kuru, parasti pieprasot turētāja identifikācijas kodu vai kādu citu līdzīgu identifikācijas pierādījumu, var veikt maksājumu. Šie maksāšanas līdzekļi ir maksājumu kartes (kredītkartes, debetkartes, atliktā maksājuma kartes), un telefonbankas un *home-banking* programmatūra un citi līdzīgi instrumenti.

1.3. Elektroniskās naudas līdzeklis - uzlādējams maksāšanas līdzeklis elektroniskās naudas kartes (*stored-value card*) vai datora atmiņas veidā, kurš nav attālinātās pieejas maksāšanas līdzeklis, kurā naudas vienības

tiek glabātas elektroniskā veidā un ar kuru maksāšanas līdzekļa turētājs var veikt naudas līdzekļu pārvedumus elektroniskā veidā.

1.4. Emitents - kredītiestāde, kas klientam izsniedz elektronisko maksāšanas līdzekli un veic šā elektroniskā maksāšanas līdzekļa apkalpošanu saskaņā ar līgumu, kas noslēgts ar klientu.

1.5. Turētājs - kredītiestādes klients, kas atbilstoši ar kredītiestādi noslēgtajam līgumam glabā un izmanto elektronisko maksāšanas līdzekli.

2. VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI

2.1. Rekomendācijas attiecas uz šādiem darījumiem:

2.1.1. naudas līdzekļu pārvedumi, izmantojot elektronisko maksāšanas līdzekli (izņemot tos, kurus uzsāk un izpilda kredītiestādes);

2.1.2. skaidrās naudas izņemšana, izmantojot elektronisko maksāšanas līdzekli, un elektroniskās naudas līdzekļa uzlādēšana un izlādēšana bankomātos, emitenta telpās vai institūcijā, kurai saskaņā ar noslēgto līgumu ir pienākums pieņemt elektroniskos maksāšanas līdzekļus.

2.2. Rekomendāciju 3.2.1., 4.1.2.2., 4.1.2.3., 4.2., 4.3.2.3., 4.3.2.4., 4.3.2.5.1., 4.4.1.-4.4.3. un 5.2. punkts neattiecas uz naudas līdzekļu pārvedumiem, kas veikti, izmantojot elektroniskās naudas līdzekļus. Ja elektroniskās naudas līdzeklis tiek izmantots uzlādēšanai vai izlādēšanai, izmantojot attālināto pieeju turētāja kontam, rekomendācijas ir spēkā pilnā apjomā.

2.3. Rekomendācijas neattiecas uz:

2.3.1. maksājumiem ar čekiem;

2.3.2. atsevišķu norēķinu karšu garantijas funkcijām, kas saistītas ar maksājumiem ar čekiem.

3. DARĪJUMU NOTEIKUMI

3.1. Minimālās prasības elektroniskā maksāšanas līdzekļa izdošanas un lietošanas līguma noteikumiem un nosacījumiem (tālāk tekstā - noteikumi)

3.1.1. Līdz līguma parakstīšanas brīdim vai pirms elektroniskā maksāšanas līdzekļa nodošanas lietošanai emitents paziņo turētājam noteikumus, kuros noteikta elektroniskā maksāšanas līdzekļa izdošanas un lietošanas kārtība. Noteikumiem jānosaka, kuras valsts likumiem pakļauts līgums.

3.1.2. Noteikumiem jābūt sagatavotiem rakstiski (ja iespējams, arī elektroniskā veidā), viegli saprotamiem un uztveramiem. Tiem jābūt pieejamiem valsts valodā.

3.1.3. Noteikumos jāiekļauj šāda minimālā informācija:

3.1.3.1. elektroniskā maksāšanas līdzekļa apraksts, ja iespējams, norādot tehniskās prasības turētāja sakaru nodrošinājumam, kas ir autorizēts lietošanai, un elektroniskā maksāšanas līdzekļa lietošanas veidi un finanšu limiti, ja tādi ir noteikti;

3.1.3.2. turētāja un emitenta saistību un atbildības apraksts, ietverot arī piesardzības pasākumus, kas jāievēro turētājam, lai elektronisko maksāšanas līdzekli un tā izmantošanas palīg līdzekļus (piemēram, turētāja identifikācijas kods vai cits līdzīgs kods) glabātu drošībā;

3.1.3.3. ja iespējams, jānorāda laika periods, kādā turētāja konts tiks debitēts vai kreditēts, ieskaitot valutēšanas datumu, vai laika periods, kādā tiks izrakstīts rēķins, ja emitents turētājam nav atvēris kontu;

3.1.3.4. jebkura veida komisijas nauda un papildsamaksas, kas jāmaksā turētājam, īpaši norādot detaļas šādām piemērojamām samaksām:

3.1.3.4.1. sākotnējā un gada maksa,

3.1.3.4.2. noteiktu darījumu veidu komisijas nauda un papildsamaksas, kas turētājam jāmaksā emitentam,

3.1.3.4.3. izmantojamās procentu likmes un to aprēķināšanas veidi;

3.1.3.5. laika periods, kādā turētājs var apstrīdēt veiktos darījumus, un turētājam pieejamā sūdzību un strīdu izskatīšanas kārtība.

3.1.4. Ja elektroniskais maksāšanas līdzeklis ir lietojams ārvalstīs, turētājam papildus paziņojama šāda informācija:

3.1.4.1. komisijas naudas un papildsamaksu summa, kas tiek ieturēta par darījumiem ārvalstu valūtā, ja iespējams, norādot ārvalstu valūtas maiņas kursus;

3.1.4.2. valūtas maiņas darījumos lietojamais valūtas maiņas kurss, norādot valūtas kursa noteikšanai izmantojamo datumu.

3.2. Informācija par veiktajiem darījumiem

3.2.1. Par darījumiem, kas veikti, izmantojot elektronisko maksāšanas līdzekli, emitents rakstiski un, ja iespējams, elektroniski turētājam sniedz šādu informāciju:

3.2.1.1. darījuma norāde, pēc kuras turētājs var identificēt darījumu, un informācija par pieņēmēju (acceptor), kur vai ar ko darījums veikts;

3.2.1.2. turētāja samaksātā darījuma summa norēķinu valūtā un, ja darījums veikts ārvalstu valūtā, attiecīgā summa šajā ārvalstu valūtā;

3.2.1.3. komisijas naudas un papildsamaksu summa, kas ieturēta par attiecīgajiem darījumu veidiem. Emitents arī sniedz turētājam informāciju par valūtas maiņas darījumos izmantoto valūtas maiņas kursu.

3.2.2. Elektroniskās naudas līdzekļa emitents nodrošina turētājam iespēju pārbaudīt pēdējos piecus ar elektroniskās naudas līdzekli veiktos darījumus un elektroniskās naudas līdzekli atlikušo vērtību.

4. PUŠU SAISTĪBAS UN ATBILDĪBA

4.1. Turētāja saistības

4.1.1. Turētājs izmanto elektronisko maksāšanas līdzekli saskaņā ar tā izdošanas un lietošanas noteikumiem, turklāt veic visus pasākumus, lai elektronisko maksāšanas līdzekli un tā izmantošanas palīg līdzekļus (piemēram, turētāja identifikācijas kods vai cits līdzīgs kods) glabātu drošībā.

4.1.2. Turētājs nekavējoties informē emitentu vai citu institūciju, kuru noteicis emitents, par:

4.1.2.1. elektroniskā maksāšanas līdzekļa vai tā izmantošanas palīg līdzekļu nozaudēšanu vai zādzību;

4.1.2.2. jebkuru neautorizētu darījumu, kas veikts turētāja kontā;

4.1.2.3. jebkuru kļūdu vai neprecizitāti, emitentam apkalpojot turētāja kontu.

4.1.3. Turētājs neglabā savu identifikācijas kodu vai citu līdzīgu kodu viegli atpazīstamā veidā, īpaši uz elektroniskā maksāšanas līdzekļa vai uz kāda cita priekšmeta, ar kuru kopā tiek glabāts vai pārnēsāts elektroniskais maksāšanas līdzeklis.

4.1.4. Turētājs nav tiesīgs atsaukt rīkojumus, kurus viņš devis ar sava elektroniskā maksāšanas līdzekļa palīdzību, izņemot gadījumus, kad, dodot rīkojumu, summa nav tikusi norādīta.

4.2. Turētāja atbildība

4.2.1. Līdz brīdim, kad turētājs iesniedz paziņojumu emitentam vai citai institūcijai, kuru noteicis emitents, to turētāja iespējamo zaudējumu limits, kuri radušies elektroniskā maksāšanas līdzekļa nozaudēšanas vai zādzības gadījumā, ir 150 eiro, izņemot gadījumus, kad turētājs rīkojies nevērīgi, neievērojot rekomendāciju 4.1.1., 4.1.2. vai 4.1.3. punkta prasības vai krāpnieciski (šādā gadījumā minētais limits netiek piemērots).

4.2.2. Tiklīdz turētājs saskaņā ar 4.1.2. punkta prasībām iesniedz paziņojumu emitentam vai citai institūcijai, kuru noteicis emitents, viņš vairs nav atbildīgs par zaudējumiem, kas rodas elektroniskā maksāšanas līdzekļa nozaudēšanas vai zādzības gadījumā, izņemot gadījumus, kad turētājs veicis krāpnieciskas darbības.

4.2.3. Turētājs nav atbildīgs par 4.2.1. punktā minētajiem zaudējumiem, ja maksāšanas līdzeklis ticis izmantots bez tā fiziskas uzrādīšanas vai elektroniskas identifikācijas. Turētāja identifikācijas koda vai cita līdzīga identitātes pierādījuma izmantošana nav pietiekama, lai iestātos turētāja atbildība.

4.3. Emitenta saistības

4.3.1. Emitents var grozīt noteikumus, par grozījumiem informējot katru turētāju individuāli tā, lai viņš pēc vēlēšanās varētu izbeigt līgumu ar emitentu. Ja pēc laika perioda, kas nav īsāks par vienu mēnesi, turētājs nav izbeidzis līgumu, uzskatāms, ka turētājs pieņēmis jaunus noteikumus. Spēkā esošo procentu likmju pārmaiņas nav pakļautas šajā punktā minētajiem nosacījumiem, un tās stājas spēkā ar datumu, kas noteikts šo pārmaiņu publikācijā. Šajā gadījumā emitents, neierobežojot turētāja tiesības izbeigt līgumu, nekavējoties informē turētāju par attiecīgajām pārmaiņām.

4.3.2. Emitents:

4.3.2.1. neizpauž turētāja identifikācijas kodu vai citu līdzīgu kodu trešajām personām;

4.3.2.2. bez turētāja pieprasījuma neizsniedz elektroniskā maksāšanas līdzekļa dublikātu, izņemot gadījumus, kad tas nepieciešams turētāja jau esošā elektroniskā maksāšanas līdzekļa maiņai;

4.3.2.3. pietiekamu laika periodu glabā iekšējos darījumu pierakstus tā, lai nodrošinātu iespēju izmeklēt veiktos darījumus un novērst kļūdas;

4.3.2.4. nodrošina turētājam iespējas sniegt 4.1.2. punktā minēto paziņojumu. Ja paziņojums tiek sniegts,

izmantojot tālruni, emitentam vai institūcijai, kuru noteicis emitents, jānodrošina turētājam līdzekļi, kas kalpotu kā pierādījums šāda paziņojuma izdarīšanai;

4.3.2.5. turētāja pretenzijas gadījumā, neierobežojot turētāja tiesības sniegt jebkādu pretēja rakstura pierādījumu, pierāda, ka darījums:

4.3.2.5.1. ticis precīzi reģistrēts un grāmatots kontos,

4.3.2.5.2. nav ticis ietekmēts tehnisku pārtraukumu vai citu problēmu rezultātā.

4.4. Emitenta atbildība

4.4.1. Ievērojot 4.1., 4.2., 4.3.2.1. un 4.3.2.5. punkta prasības, emitents ir atbildīgs par:

4.4.1.1. neizpildītiem vai kļūdaini izpildītiem turētāja darījumiem ar elektroniskajiem maksāšanas līdzekļiem arī tad, ja darījums ir ticis uzsākts ierīcēs/terminālos vai izmantojot aprīkojumu, kas nav pakļauts emitenta tiešai vai ekskluzīvai kontrolei, izņemot gadījumus, kad darījums uzsākts emitenta lietošanai neautorizētā ierīcē/terminālā vai izmantojot neautorizētu aprīkojumu;

4.4.1.2. turētāja neautorizētiem darījumiem, kā arī par kļūdām vai paviršību, ko emitents pieļāvis, apkalpojot turētāja kontu.

4.4.2. Neietekmējot 4.4.3. punktā noteikto, 4.4.1. punktā minētās emitenta atbildības apjomu veido:

4.4.2.1. neizpildīta vai kļūdaini izpildīta darījuma summa un procenti, ja tādi tiek piemēroti;

4.4.2.2. summa, kas nepieciešama, lai atjaunotu tādu turētāja konta stāvokli, kāds bija pirms neautorizētā darījuma veikšanas.

4.4.3. Jebkuras turpmākās finansiālās sekas un īpaši tās, kas skar zaudējuma apjomu, par kuru emitentam jāmaksā kompensācija, tiek risinātas saskaņā ar likumu, kas regulē starp emitentu un turētāju noslēgto līgumu.

4.4.4. Emitents ir atbildīgs elektroniskās naudas līdzekļa turētājam par līdzekļi glabātās naudas summas pazušānu un par kļūdaini izpildītiem darījumiem, ja šīs summas pazušāna vai kļūdaini izpildītais darījums ir elektroniskās naudas līdzekļa vai lietošanai autorizētas ierīces/termināla vai cita aprīkojuma nepareizas darbības rezultāts. Ja šo nepareizo darbību apzināti izraisījis pats turētājs vai nav ievērotas 3.1.3.1. punkta prasības, emitents nav atbildīgs par elektroniskās naudas līdzekļi glabātās naudas summas pazušānu un par kļūdaini izpildītiem darījumiem.

5. INFORMĒŠANA

5.1. Emitentam vai institūcijai, kuru noteicis emitents, jānodrošina iespēja turētājam jebkurā diennakts laikā paziņot par sava elektroniskā maksāšanas līdzekļa nozaudēšanu vai zādzību.

5.2. Emitentam vai institūcijai, kuru noteicis emitents, pēc paziņojuma par turētāja elektroniskā maksāšanas līdzekļa nozaudēšanu vai zādzību saņemšanas ir pienākums savu iespēju robežās darīt visu, lai apturētu jebkuru turpmāko šā elektroniskā maksāšanas līdzekļa lietošanu, pat ja turētājs ir rīkojies nevērīgi vai krāpnieciski.

Publicēts izdevumā "Latvijas Vēstnesis" Nr. 141 (2001. gada 4. oktobrī).